

BİLARDO

Bilardo nedir?

Bir kapalı salon oyunudur. Dikdörtgen bir masada, üç topa ve «ıstaka» denen sopayla oynanır.

Bizde oynanan bilardoda masanın eni 1 metre 53 santim, boyu da 3 metre 5 santimdir. Bilardo masasının üstü kaygan taş (arduvaz) dan yapılır. Son derece düzgün olan bu taş yeşil çuha ile kaplanır. Masa yüzünün iç kenarları kauçuktan yapılmış, yine çuha kaplanmıştır.

Bilardo toplarının çapı 6 santim kadardır. Fildişinden yapılır, cilalanır. Şimdi plastik toplar da yapılmaktadır. Toplardan ikisi beyaz, biri kırmızı olur. Beyaz toplardan birinin üzerinde siyah bir benek vardır. İstakaların uzunlukları genel olarak 1,5 metre kadardır. Dişbudak veya elma ağacından yapılır.

Sapının çapı 4, topa vurulacak olan ucunun çapı ise yarım ile bir santim kadardır. Ucu sert köseleden yapılmıştır. Topa vurunca kaymaması için tebeşirlenir. Memleketimizde oynanan bilardo çeşidine Fransız yahut Amerikan bilardosu da denir. Uç topa oynanır. Oyunculardan biri benekli, öteki de beneksiz beyaz topu alır. Oyunun esası, kendi topunu hem kırmızıya, hem de rakibin topuna çarptırmaktır.

Bunu başarırca, bir karambol yapmış olur. Her karambol bir sayı sayılır. Karambol yapan, oyuna devam etme hakkını kazanır. Karambol yapamayınca, oyun sırası rakibine geçer. Oyunun ne zaman biteceği, önceden kararlaştırılan bir sayıyla tespit edilir. Bu sayıya daha önce erişen, partiyi kazanmış olur. Bilardonun ilk önce Fransa'dan çıktığı söylenirse de, bu konuda bir fikir birliği yoktur.

Bazıları oyunun İngiltere'de doğduğunu İleri sürerler. Avrupa'da oyun 15. yüzyıldan itibaren yaygınlaşmıştır. Memleketimize 19. yüzyılın ikinci yarısında girmiş, büyük rağbet görmüştür. Memleketimizde usta bilardo oyuncuları arka arkaya 300 - 350 karambol yapabilmektedirler. Dünya rekoru ise bu sayının iki katı kadardır.

Masanın kenarlarına içten yerleştirilmiş kauçuk bantlar da aynı kumaşla kaplanır. Karambol da denen Fransız bilardosu deliksiz masada oynanır. İngiliz bilardosu snooker ve öteki delikli bilardo oyunları her köşesinde ve uzun kenarlarının ortasında birerden toplam altı deliği bulunan masada oynanır. Bilardo ilk defa 15. yüzyıl ortalarında Fransa'da oynanmaya başlandı.

Sonraki yüzyıllarda çeşitli Avrupa ülkelerinde ve ABD'de yaygınlaştı. Bilardo çeşitleri temeldeki benzerliğe rağmen değişik oyun kaidelerine göre oynanır. Üç bantlı bilardo, Fransız bilardosu, çizgili bilardo, delikli bilardo, rotasyon, snooker, çanak, golf bilardosu, beyzbol bilardosu, bogatel, şans égal gibi çeşitleri vardır.

Bilardo tarihi

Avrupa'nın en çok ilgilenilen 5 sporu arasında yer alan bilardo, indoor (kapalı alan) sporu olmasına rağmen 14. yy'da açık alanda oynanan bir oyun olarak ortaya çıktı. Masada oynanan ilk bilardo oyunu 1470'te görüldü. Bilardoya benzeyen oyunların milattan önce oynandığı kaynaklarda geçmekte. Bu oyunun yaygınlaşmasının Fransa kralı 14. Louis döneminde gerçekleştiği söylenir. İlk önce delikli masalarla, daha sonra üç topa Fransa'da oynanmış, ilerleyen yıllarda halk arasında da sıkça oynanmaya başlamıştır.

Günümüz bilardusunun ilk örnekleri 16.yy'da saraylarda görülmüştür. Önceleri tahta zemin ve tahtadan yapılmış bantlarla oynanan bilardo gerek malzeme gerekse kurallar açısından değişimlere uğrayarak bugünkü durumuna gelmiştir. Bilardo topları fil dişli malzemedan imal edilmiş, ancak 19.yy sonlarında sentetik toplar kullanılmaya başlamıştır. Lastik bant ve kösele ucun icadı, istekaların günümüzdeki şekli alması, sürekli değişen kurallar sonucu 20.yy başlarında bir yarışma sporu olarak ortaya çıkmıştır.

Duruş

Genel olarak ayakların vücudun ve kolların pozisyonu olarak tanımlayabiliriz. Önce ayakların pozisyonunu başlıyalım. Sağ elini kullananların sol Ayak ve sağ ayak arası 30 - 40 cm. aralık ve 45 derece veya buna yakın açıda olmalı bununla beraber sol ayağın pozisyona bakar istikamette olması gerekir. Bacaklarda kasılma veya gerilme olmayacak şekilde rahat vücudun ağırlığı da iki ayak üzerinde olmalıdır.

Sol el kullananlar bu işlemin tam tersini yapmalıdırlar. Sol kol omuzdan ve beli kırmadan masaya uzanmalı kol çok gergin olmayacak şekilde bir şey alıyormuşcasına uzatılmalıdır. İstakanın konumu; vücuda çok yakın olmamakla beraber iki kaşımızın ortasında ve burun ile paralel olmalı. Çenemizden 15 - 20 cm. arası biz uzaklık sağanmalıdır.

Tutuş

Sol ve sağ elin genel olarak kullanımı doğrutusunda bir takım hareketler bütünüdür. Sol el avuç içi masaya yapışacak şekilde masaya yerleştirilir. İşaret parmağı ile başparmak bir kafes şeklinde tutulur. Oluşturulan kafes içinden ıstaka aşırı çıkartılmamalı çok gevşekte bırakılmamalıdır. Oluşturulan kafes vuruş çeşidine göre değişir (sırt - kleps - normal vuruş vb.). Öte yandan sol kolun düzlüğü bozulmamalıdır.

Vuruş

Vuruşun en önemli ögesi istakanın gidip gelme hareketidir (Limage). Bunun sonucu olarak ıstakayı tutan sağ kolun dirsekle 90 derece Açık yapması sağ elin ıstakayı ağırlık noktasından kavraması sağ omuzda hareketsizlik Limage'in düzgün olmasındaki temel şartlardır.

Genel kurallar

1. Müsabakalar artistik hariç tüm branşlarda bant atışıyla başlar. Topu kısa banta yakın bırakan oyuncu oyuna başlama veya rakibini başlatma hakkına sahip olur. Bant atışını kazanan oyuncu top seçme hakkına da sahip olacaktır.
2. Tüm branşlarda aşağıda belirtilen kurallar faul olarak kabul edilip oynama hakkı rakip oyuncuya geçecektir. Faullü vuruş sonrasında sayı olsa bile geçersiz sayılacaktır.
  - Toplardan herhangi biri hareket halindeyken yapılan vuruş geçersizdir.
  - Oyuncunun toplardan herhangi birine elinin kolunun veya kıyafetinin (kazak gömlek kravat v.s.) temas etmesi ya da tebeşir düşürerek toplara temas ettirmesi fauldur. Oynama hakkı rakibe geçecektir.
  - Toplardan herhangi biri masa dışına çıkar veya kupesteye temas ederek masa içine düşerse fauldur. Oynama hakkı rakibe geçer. Sayı alınmışsa geçersizdir.Çıkan top ıstaka topu dışında bir topsa orta noktaya yerleştirilir. Eğer ıstaka topu masa dışına çıkmışsa açılış bölgesinin ortasına yerleştirilir. Ender görülebilecek bir durum olan üç topun birden çıkması halindeyse açılış yapılmaz kırmızı top açılıştaki yerine rakip oyuncunun topu orta noktaya ıstaka topu ise açılış bölgesinin ortasına yerleştirilir.
  - Yanlış topla oynandığında sayı geçersizdir. Oynama hakkı rakip oyuncuya geçer.
  - Atış yapılacak topun diğer toplardan birine yapışması halinde yapışan top görülerek oynanamaz. Böyle bir durumda yapışan topun fazla hareket etmemesi koşuluyla pike veya brikol atılabilir.
3. Bant atışı ile birlikte toplara hakemden başkası dokunamaz.
4. Oyun süresince normal mola süresi 3 dakikadır. Bu mola hakkı maçın ortalarında hakem tarafından oyunculara iletilir. Taraflardan sadece birinin isteği ile bu yasal mola hakkının kullanılması zorunludur. Bunun haricinde bir sebeple mola isteği hakemin insiyatifine bağlıdır. Hakem oyunu fazla geciktirmeden bitirmek zorundadır.
5. Rakip oyuncu vuruş yapmak üzere iken konsantrasyonunu bozabilecek gürültüler (tebeşir sürmek ıstaka ucu zımparalamak v.s.) yapılmamalıdır.
6. Rakibin oyunu oturarak izlenmelidir.
7. Müsabakalarda her oyuncu kendi tebeşiri ile oynamalı ve sıra kendisinde değilken tebeşirini masada bırakmamalıdır.

8. Müsabaka boyunca mecbur kalınmadıkça rakiplerin birbirleri ile konuşmaması gerekir. Sorunlar ya da istekler sadece hakem aracılığı ile çözülmelidir.

9. Tertip komitesince belirlenecek kıyafet zorunluluğuna uymak gerekmektedir.

Bilardo masası

Delikli ve deliksiz olmak üzere iki guruba ayırdığımız bilardo masaları imalat çeşitlerine ayak yapılarına göre de çeşitlilik arz etmektedir. Ancak imalatı ne şekilde olursa olsun bütün bilardo masaları değişmez uluslararası standartlara uygun ölçülerde imal edilmektedir. Bir bilardo masasının iç havuz ölçüleri değişiklik arz edebilir fakat mutlaka boyu eninin iki katı olmalıdır. Standartlara uygun bazı masa ölçülerini aşağıdadır.

142×284 cm. Maç masası

127×254 cm. Pool - Yarı maç (dömi masa) masası

172×344 cm. Snooker masası.

Turnuvalarda kullanılan bilardo masaları yerden 75-80 cm. yükseklikte olmalıdır. Uzun bantlarda 7 kısa bantlarda ise mesafeleri birbirine eşit ve diabant Diamond ya da baklava adı verilen işaretler bulunur.

Bilardo topları

Fenol reçinesinin preslenmesi ve tornalanması ile imal edilirler. Bu Maddenin özelliği dielektrik katsayısının çok düşük olmasıdır. Karom disiplinleri için 615 mm çapında ve 205-220 gr. ağırlığında olmalıdır. Ancak bir masadaki toplar arasında 2 gr.dan fazla fark olmamalıdır.

Istaka

Istakalarda %7 neme kadar kurutulmuş sert Ağaç kereste kullanılır. Şaft kısmı akgürgen kelebek dip kısmı ise Abanoz ceviz teak dişbudak gibi kereste kullanılarak imal edilirler. 140-145 cm. boyunda olan istakalar için 510-550 gr. arası olanlar tercih edilir. Istakanın dip çapı 32 mm. Uç çapı ise 10-15 mm. arası olmaktadır.

Cepli bilardo kuralları

1. Rakipler arasında oyuna başlama önceliği her iki oyuncunun birlikte yapacağı bir atışla belirlenir. Her iki oyuncu ellerinde birer ıstaka topu ile açılış çizgisi gerisinde açış noktasının sağında ve solunda olarak yer alıp açış alanı içinden arka kısa banda çarpıp geri dönecek şekilde vuruşlarını yaparlar.

Ön kısa banda en yakın kalan topun sahibi atışın galibidir. Ancak bu atışta kazanan topun arka kısa banda en az bir defa teması şarttır. (Bant Atışı). Bu atışı kazanan oyuncu set açılışını yapma veya açış önceliğini rakibine kullandırma seçeneğine sahip olur.

2. Açış vuruşu açış alanı içindeki herhangi bir noktadan yapılabilir. Toplar her ayrı bir oyun disiplinindeki özel kurallara göre dizilir. Istaka topuna ıstakanın ucu temas ettikten ve top açış çizgisini geçtikten sonra oyun başlamış sayılır.

3. Eğer her oyun disiplinindeki özel bir kuralda belirtilmemişse bir atışın geçerli sayılabilmesi için ıstaka topunun en az bir hedef topa temas etmesi ve sonra;

- En az bir hedef topun cebe düşmesi veya;
- Istaka topu veya herhangi bir hedef topun en az bir bantla temas etmesi şarttır. Bu koşulların gerçekleşmemesi hali faul sayılır.

4. Geçerli bir atış sonucunda oyuncu cebe (ceplere) top düşürmeyi başaramazsa "el" rakibe geçer.

5. Aşağıdaki belirtilen hareketler Faul sayılır.

- Istaka topu önce nizami olmayan bir hedef topa temas ederse veya ıstaka topu nizami bir topa temas eder ve hiçbir top bir banda doğru yeterince hareket almaz veya akabinde cebe düşmezse
- Istaka topu cebe düşerse.
- Herhangi bir top oyun alanı dışına çıkarsa.
- Eğer oyun hakem tarafından yönetiliyorsa; atıştan önce sonra veya atış sırasında herhangi bir topa ıstaka elbise veya vücudun herhangi bir bölümü ile temas etmek faul sayılır. Eğer oyun hakem tarafından yönetilmiyorsa; ıstaka topuna oyun halindeyken temas etmek kasıtlı bir hedef topa temas etmek veya kazanan atışın sonucunu etkileyecek bir topa temas etmek faul sayılır. Ancak atışın sonucuna etki etmeyecek bir topa kazaen temas etmek faul sayılmaz. Atış yapmayan oyuncunun tercihine göre yerleri bozulan toplar eski pozisyonlarına getirilir veya oldukları gibi kalır.
- Banda yapışık bir topa oynarken cebe bir top düşürememek veya başka bir banda çarptırmak veya ıstaka

topunu herhangi bir banda çarptıramamak.

- En az bir ayak yere basmaksızın atış yapmak.
- İstaka topu veya herhangi bir top hareket halindeyken atış yapmak (Kaldığı bir noktada dönmekte olan bir top hareket halinde sayılır).
- Şayet istaka topunun ilk teması banda yapışık veya kendisiyle temas halinde (yapışık) olan bir topa ise istaka topu yapışık hedef topla temas ettikten sonra atış şu seçeneklerden biri ile son bulmalıdır;
- Bir hedef top cebe düşer.
- İstaka topu bant görür.
- Banda yapışık olan top bir bant görür (yapışık olduğu bandı terketmesi yeterli değildir.).
- Herhangi bir bantla temas halinde olan başka bir hedef top bant görür.
- Bu seçeneklerden biri gerçekleşmezse faul olur. (14+1 ve diğer oyun diğer oyun disiplinlerinde bu kuralın değişik yorumlarına dikkat ediniz.).
- Aşırı kleps pozisyonuna girerek isteka topunu bir engelin üzerinden zıplatmaya çalışmak fauldür. Bir zıplatma atışı yaparken herhangi bir çıtlama faul sayılır.
- Eğer isteka topu bir hedef topla temas halinde (yapışık) ve o topa normal atışa izin veriliyorsa atış sonunda hedef top hareket ederse isteka topu hedef topa çarpmış sayılır. isteka isteka topu ve hedef top temasıyla üçüncü bir topu hareket ettirmemeye dikkat ediniz.
- İsteka topu eldeyken ve açış alanına koyulup atış yapılması gerekirken (Örn. 8 top açış faulü sonrası pozisyon düzeltme atışı) hakemin uyarısına rağmen bu alan dışına koyup atış yapılması faul sayılır.

6. Faulden sonraki penaltı (ceza) atışları her oyun disiplinindeki özel kurallarla açıklanmıştır.

7. Faullü veya temkinli atış aracıyla her oyun disiplinindeki özel kurallarla açıklanmıştır.

8. Eğer isteka topu veya herhangi bir hedef top cebe düşüp çıkıp tekrar oyun alanına dönerse cebe düşmüş sayılmaz. Top masanın üstünde kaldığı yerden devam edilir.

9. Toplar "dış etken" le hareketlenirse hakem topları ait olduğu yere yerleştirir. Eğer bu dış etkenden dolayı o sırada yapılan atış etkilenmişse toplar eski hallerine getirilerek atış tekrarlanır. Atışın başarısını etkilemeyen bir etmen varsa toplar eski yerlerine konur ve oyun devam eder. Eğer toplar ait oldukları yerlere yerleştirilemiyorsa oyun oyunu açan tarafın açışıyla tekrarlanır.

10. Cebin önünde ve düşmek üzere olan bir top 5 saniye veya daha uzun bir süre hareketsiz kaldıktan sonra "kendiliğinden" cebe düşerse cepten çıkarılıp eski yerinin mümkün olduğu kadar yakınına yerleştirilir. O sırada kontrol hangi oyuncudaysa oyuna devam etme hakkı onundur.

11. Oyuncular karar açılarını belirlemek amacıyla bantları veya çuhayı tebeşir veya benzeri maddelerle işaretleyemez. Bu hareket faul sayılı ve cezayı her oyun disiplininin kendine özel kuralları belirler.

12. Oyuncular isteka topu veya hedef topu herhangi bir açıklıktan geçip geçmeyeceklerini anlamak için top üçgen veya herhangi bir ölçü aleti kullanamazlar. Sadece isteka elde tutulduğu sürece açıklığın ölçümünde yardımcı olarak kullanabilirler. Böyle bir hareket faulü gerektirir ve cezayı her oyun disiplininin kendine özel kuralları belirler.

13. Zıplatma atışları: Tüm cepli bilardo oyunlarında istakayı dikerek atış yapıp darbeleri vuruşla topu masa zeminine çarptırıp yükselmesini sağlamak nizamidir.

14. Eğer sırasını bekleyen oyuncu rakibi atış yaparken onun pozisyonunu bozarsa veya o sırada oyuna müdahale ederse faul yapmış sayılır. Ancak bir oyuncu sırası gelmeden oynar veya herhangi bir topu hareket ettirirse bu da dışarıdan müdahale olarak sayılır.

Üç bant kuralları

1. Bir sayı alınabilmesi için vuruş topunun en az üçbantı dolaştıktan sonra diğer toplara çarpması gereklidir.

2. Topların Yapışması Hali: Oyuna devam edecek olan sporcunun topu diğer toplardan herhangi birine yapışırsa sporcunun 4 seçeneği vardır.

- Önce bantı görerek oynayabilir.
- Yapışmayan topu önce görerek oynayabilir.
- Topların açılmasını ve yerlerine konmasını isteyebilir.
- Masse ile diğer yapışan topa çok az hareket vererek oynayabilir.

3. Topların Dışarı Çıkması Hali: Vuruşu yapıldığında toplardan herhangi biri dışarı çıktığında sayı alınsa bile geçersiz kabul edilir. Oynama hakkı rakibe geçer. Dışarı çıkmayan topların yeri kesinlikle değiştirilmez.

• Top dışarı çıkmıştır. Bu durumda oyuna 2. top başlar.

• Sadece 2. top dışarı çıkmıştır. Vuruşu 1. top yapmış ve rakibin topunu dışarı atmıştır. Oyuna 2. top devam edecektir.

- 2. ve 3. toplar dışarı çıkmıştır. Vuruşu 1. top yapmıştır. Oyuna 2. top devam edecektir.
- 3. top dışarı çıkmıştır. Vuruşu 1. top yapmıştır. Oyuna 2. top devam eder.

14+1 kuralları

1. 14+1 bir isteka topu ve 15 tane numaralanmış renkli topla oynanır. Toplar bir üçgen yardımıyla üçgenin tepesindeki top piramit noktası üzerinde 1 numaralı top sağ köşede ve 5 numaralı top sol köşede yer akacak şekilde dizilir.
2. Oyun sırasında her oyuncu cebe düşüreceği hedef topu ve cebi deklare ettikten sonra nizami bir atışla cebe düşürdüğü her bir hedef top için 1 puan kazanır. Maç için önceden belirlenmiş toplam skora ilk ulaşan oyuncu maçı kazanır.
3. Oyun sırası bant atışıyla belirlenir. Bu atışı kazanan oyuncu oyunu açma veya açılış hakkını rakibine kullandırma seçeneğine sahiptir.
4. Bir oyunu açılış sırasında; Bir hedef top ve düşürmek istediği cebi deklare edip atışını yapmalı veya isteka topunun bir topa ve sonra bir banta temasını sağlamalı ve buna ek olarak 2 hedef topun bant görmesini sağlamalıdır.
5. Bir oyuncu nizami bir şekilde hedef topları ceplere düşürmeye devam ettiği sürece masada kalır ve oyuna devam eder. Oyuncu istediği herhangi bir hedef topa oynayabilir. Ancak atışını yapmadan önce düşürmek istediği topu ve cebi deklare etmek zorundadır.
- Tuş karom kombinasyon şeklinde detayların deklare edilmesi zorunlu değildir. Oyuncunun deklare ettiği topa ek olarak başka top veya toplarda ceplere düşerse her biri 1'er puan olarak oyuncunun puan hanesine yazılır. Bir oyuncu hedef top deklare etmek yerine temkinli atış deklaresi verebilir (savunma amaçlı).
6. Bütün atışlarda bir oyuncu isteka topunu bir hedef topa temas ettirmeli ve daha sonra; Bir hedef top cebe düşürmeli veya isteka topu veya herhangi bir hedef topun bir bant görmesini sağlamalıdır. Bu şartların gerçekleşmemesi halinde faul olur.
7. Her faul için faul yapan oyuncunun toplam puanından 1 puan düşürülür. İsteka topunun masa dışına çıkması isteka topunun cebe girmesi kasti faul ve üst üste 3. faul dışındaki faullerde masaya gelen oyuncu oyununa isteka topunun kaldığı yerden devam eder.
8. Nizami olmayan bir şekilde ceplere düşen toplar geri çıkartılır ve piramit noktasına yerleştirilir.
9. İsteka topunu veya herhangi bir hedef topu masa dışına çıkartmak fauldür. Eğer isteka topu masa dışına çıkarmak fauldür. Eğer isteka topu masa dışına çıkarsa o oyuncunun toplam puanından 1 puan düşürülür ve masaya gelen oyuncu isteka topunu açış alanı içine yerleştirerek oyuna devam eder. Eğer bir hedef top masa dışına çıkarsa top piramit noktasına geri yerleştirilir. O oyuncunun toplam puanından 1 puan düşürülür ve masaya gelen oyuncu isteka topunun kaldığı yerden oyuna devam eder.
10. Bir dizi topun 14. sü deliğe düştükten sonra 15. top masa üzerinde o an bulunduğu pozisyonda kalır ve ceplere düşürülmüş olan 14 top üçgenin tepesi boş kalacak şekilde dizilir. Oyuncu daha sonra masada kalmış olan 15. topu cebe düşürerek dizilmiş olan top grubunu bozmaya çalışır ve böylece serisine devam eder.
- Ancak oyuncu masada kalmış olan 15. topa atış yapmak zorunda değildir. Dilediği herhangi bir hedef topa oynayabilir. Eğer masada kalmış olan 15. top üçgenin normal yerine dizilmesine engel oluyorsa açış noktası üzerine yerleştirilir. Eğer isteka topunun kaldığı yer üçgenin dizilme bölgesi içindeyse isteka topu oyuncu tarafından açış alanı içinde herhangi bir yere yerleştirilir.
11. Eğer bir oyuncu üst üste iki atışta faul yaparsa iki faul uyarısı yapılır. Eğer uyarılmasına rağmen 3. atışında da faul yaparsa her bir faul için almış olduğu 1 puan cezaya ek olarak 15 puan üst açılış atışıyla oyuna devam edilir. Bu atış için açılış açışının tüm kuralları geçerlidir.

8 Top kuralları

1. 8 top disiplini bir isteka topu (beyaz) ve 15 adet numaralanmış renkli topla oynanır. Renkli toplar iki gruba ayrılır:
  - 1-7 (numara) arası düz renkli toplar.
  - 9-15 (numara) arası 'kuşaklı renkli toplar.
  - 8 (numara) 'düz siyah renkli' son hedef topu olarak top grubunu oluşturur. Toplar eşit kenar üçgen içerisinde üçgenin ucundaki top piramit noktasına basacak şekilde 8 numaralı top üçgenin ortasında ve üçgen tabanın her iki köşesindeki toplar bir kuşaklı bir düz renkli olmak üzere dizilerek yer alırlar.

2. Oyun sırası bir bant atışıyla belirlenir veya atışı kazanan oyuncu açış yapma seçeneğine sahip olur veya rakibine açtırabilir. Bunu takip eden setlerde oyuncular sıra ile değişerek açılış yaparlar.
3. Açılış yapan oyuncu isteka topunu açış çizgisi gerisindeki açış alanı içinde herhangi bir yere yerleştirerek atış yapar. Açılışta oyuncu en az 4 topun bant görmesini sağlamalı veya en az bir topu cebe düşürmelidir. Bunların gerçekleşmemesi halinde veya başka bir faul yapılırsa masaya gelen oyuncu:
  - Topları kaldığı şekilde kabul eder ve oyuna devam eder veya
  - İsteka topunu alır ve açış çizgisi gerisine koyup oyuna devam eder veya
  - Topların tekrar dizilmesini ister ve açılışı hangi oyuncunun yapacağına karar verir.
4. Eğer açılışta 8 numaralı top cebe düşerse açılış yapan oyuncu topların yeniden dizilmesini isteyebilir veya 8 numaralı topu cepten çıkarttırıp piramit noktasına koydurur ve atışına devam eder. Eğer açılış yapan oyuncu açış atışında 8 numaralı topu cebe düşürürken aynı zamanda da isteka topu cebe düşerse rakip oyuncu topları yeniden dizdirme veya 8 numaralı topu cepten çıkarttırıp piramit noktasına koydurma ve isteka topunu açış alanı içine yerleştirerek atışına devam etme hakkına sahiptir.
5. Açış atışı sonunda cebe düşen toplara bakılmaksızın masa açık kabul edilir (oyuncular henüz top grubu seçimi yapmamışlardır).
6. Açış atışından sonra deklare edilen cebe başarıyla düşürülen ilk top o set süresince o oyuncunun hedef top grubunu belirler.
7. Bir oyuncunu hedef top grubu belirlendikten sonra oyuncu birbirini takip eden tüm atışlarında isteka topunu ilk olarak kendi top grubundan bir topla temas ettirmeli ve
  - Bir hedef topu cebe düşürmeli veya
  - İsteka topunun veya herhangi bir hedef topun bir bant görmesini sağlamalıdır.
  - Eğer oyuncunun diğer hedef topları masa üzerindeyse isteka topunun o oyuncu tarafından ilk olarak 8 numaralı topla teması faul sayılır.
8. Bir topun cebe düşürülmesi amaçlandığında bir oyuncu hem topu hem de düşürmek istediği cebi deklare etmek zorundadır. Oyunu ancak oyununa deklare etmiş olduğu kendi hedef grup toplarını nizami olarak cebe düşürdüğü sürece devam edebilir. Eğer bir oyuncu doğru hedef grubundan deklare etmiş olduğu bir topu cebe düşüremezse veya faul yaparsa kendi atış sırası biter ve el rakibe geçer.
9. Ceplere düşürülen tüm toplar ister nizami bir atış sonucu veya faul atışı sonucu olsun ceplerde kalır. Kombinasyon ve karom atışlarına izin verilir ve isteka topunun ilk olarak oyuncunun kendi grup toplarına temas etmesi şartıyla önceden deklare edilmesi zorunlu değildir.
9. Oyunda aşağıda belirtilen ihlaller faule nedendir:
  - Nizami bir atışı uygulayamamak.
  - Bir atış sırasında isteka topunun kazaen cebe düşmesi
  - Açış atışında isteka topunun kazaen cebe düşmesi
  - Nizami oyun dışında herhangi bir şekilde isteka topunu hareket ettirmek veya isteka topuna dokunmak faul sayılır.
10. Yapılan bir faulden sonra rakip oyuncu isteka topunu eline alır. Bu demektir ki; oyuncu isteka topunu masa üzerinde herhangi bir yere yerleştirip istediği yöne oynayabilir. Bunun tek istisnası açış sırasındaki fauldür. Bu durumda masaya gelen oyuncu isteka topunu açış çizgisi gerisine yerleştirmek ve isteka topu açış çizgisini geçecek şekilde atış yapmak zorundadır.
11. Set bir oyuncunun kendi grup toplarının tamamı cebe düştükten sonra 8 numaralı topu deklare edeceği cebe ayrı bir nizami atışla düşürmesi sonucunda kazanılır.
12. Bir oyuncu şu ihlaller sonucu seti kaybetmiş sayılır.
  - 8 numaralı topu cebe düşürürken faul yapması.
  - Kendi grubundan son topla birlikte 8 numaralı topu cebe düşürmesi.
  - 8 numaralı topu oyun esnasında herhangi bir şekilde oyun alanı dışına çıkartması.
  - 8 numaralı topu deklare ettiği cep dışında bir cebe düşürmesi.
  - 8 numaralı topu nizami hedef top olmadığı durumda iken cebe düşürmesi.
  - Arada bir nizami atış olmadan ardarda 3 atışta pes peşe 3 faul yapması.
  - 8 numaralı topa atış yaparken 8 numaralı top cebe düşmez veya masa dışına çıkmazsa isteka topunu kazaen cebe düşürmek veya faul yapmak set kaybı değildir.

9 Top kuralları

1. 9 top bir isteka topu ve 1'den 9'a kadar numaralandırılmış 9 adet renkli topla oynanır. Toplar 1 numaralı top piramit noktasında 9 numaralı top merkezde olmak üzere "elmas" şeklinde dizilir.
2. Oyuncu her atışında isteka topunu ilk olarak masa üzerindeki en küçük numaralı topla temas ettirmek zorundadır. Herhangi bir top veya topu düşürülmek istendiği cep deklare edilmek zorunda değildir. Bu şekilde 9 numaralı topu nizami olarak cebe düşüren oyuncu oyunu kazanır.
3. Oyun sırası bant atışıyla belirlenir. Bant atışını kazanan oyuncu açılış yapmak veya rakibine kullandırma hakkına sahiptir. Takip eden oyunlarda bir oyunu kazanan oyuncu diğerini açma hakkına sahip olur.
4. Açılış vuruşunda oyuncu atışını isteka topu açış alanı içindeyken yapmak zorundadır. Açılış yapan oyuncu atışın nizami sayılabilmesi için en az bir hedef topunu cebe düşürmeli veya en az dört topun bant görmesini sağlamalıdır. Bu şartların gerçekleşmemesi veya isteka topunun cebe düşmesi halinde açılış faulü yapılmış olur ve rakip oyuncu isteka topunu masa üzerinde herhangi bir yere yerleştirerek oyuna devam eder.
5. Bir atışın nizami sayılabilmesi için isteka topu ilk olarak masa üzerindeki en küçük numaralı hedef topla temas etmeli ve sonra herhangi bir hedef top cebe düşmeli veya herhangi bir top bir bant görmelidir. Bu şartların gerçekleşmemesi halinde faul olur.
6. Bir oyuncu isteka topunu ilk olarak masa üzerindeki en küçük numaralı topla temas ettirdiği sürece o top veya herhangi başka bir veya birden fazla top cebe düşerse oyuncu atışına devam eder.
7. Nizami bir açılış atışının hemen sonra atış hakkı olan oyuncu 'top sürme' oynayabilir. Bir oyunda 'top sürme' hakkının kullanılabilirdiği tek atış budur. Oyuncu top sürme amacıyla atış yaptığını deklare etmek zorundadır. Bir 'top sürme' atışında oyuncu isteka topunu cebe düşürmediği sürece (bu fauldür) istediği yere atış yapabilir. Herhangi bir topa veya banta teması zorunlu değildir. Nizami bir 'top sürme' atışından sonra masaya gelen oyuncu isteka topunun kaldığı pozisyonundan oyuna devam edebilir veya atış hakkını 'top sürme' yapmış olan oyuncuya kullandırabilir. Bir oyuncu faul yaparsa rakibi isteka topunu masa üzerinde istediği yere yerleştirip istediği yöne doğru oynayabilir.
9. 9 numaralı top dışında faullü bir atış sonucunda cebe düşen veya herhangi bir şekilde masa dışına çıkan top masaya geri yerleştirilmez.
10. Herhangi bir topun masa dışın çıkması faul sayılır. Masa dışına çıkan top masaya geri dönmez ve rakip oyuncu isteka topunu masa üzerinde istediği yere yerleştirip oyuna devam eder.
11. Eğer aynı oyuncu bir oyun içerisinde birbirini takip eden üç atışında üç kez üst üste faul yaparsa oyunu kaybeder. (O seti kaybeder).

Shooker kuralları

1875'lerde Hindistan'da İngiliz askerler tarafından oynandığı bilinmektedir. İlk zamanlarda 1 beyaz top (cue ball) 15 kırmızı top ve 1 siyah topla oynanan Snooker'de sonraları sarı-yeşil ve pembe toplar ilave edilmiştir. Mavi ve kahverengi toplarında sonradan ilavesi ile bu günkü oynanan şeklini almıştır. Oyunun İngiltere kökenli olduğu bilinmekte ve 2. Dünya savaşına kadar en parlak devrini yaşamıştır.

1960'larda renkli televizyonun icadı ile Snooker yeniden popüler olmuştur. İlk Snooker Kulübü 1885 yılında kurulmuştur ve 1908 yılında açılan "Billiards Control Club" oyununun temel kurallarını oluşturmuştur. Uluslararası Snooker Federasyonu (IBSF) 1973 yılında kuruldu. Profesyonel sporcular ise 1968 yılında "World Professional Billiards and Snooker Association (WPBSA)"yı oluşturdular.

Snooker kuralları

1. Oyuna bant atışı ile başlanır. Bant atışını kazanan sporcu başlama ya da başlatma hakkına sahiptir. Genellikle hata yapma olasılığı fazla olduğu için başlangıç hakkı bant atışını kazanan oyuncu tarafından rakibe verilir.
2. Oyuna başlayan ya da sıra kendisine gelen sporcu önce kırmızı toplardan birine veya birkaçına temas ettirmek zorundadır. Topu deliğe sokmak için atış yapıyorsa hangi delik olduğunu deklare etmelidir. Eğer deklare ettiği kırmızı topu deliğe soktu ise şimdi renkli bir topa atış yapmalı ve bu top ile sokmak istediği deliği deklare etmek zorundadır (Örn. Mavi top 3 numaralı deliğe gibi). Oyun bu şekilde bir kırmızı bir renkli top sokarak devam ettirilecektir.
3. Her sokulan kırmızı top 1 puan kazandırır.
4. Renkli toplardan sarı 2 yeşil 3 kahverengi 4 mavi 5 pembe 6 ve siyah top 7 puan değerindedir.
5. Kırmızı toplar deliklere girdiği zaman tekrar dışarı çıkarılmaz. Kırmızı toplar bitene kadar renkli toplar delikler girdikçe tekrar masadaki işaretli yerlerine konur. Kırmızı topların hepsi deliklere girdikten sonra

renkli toplar puan değerlerine göre sıra ile (sarı yeşil kahverengi mavi pembe ve siyah) sokulmalıdır. Bu aşamada deliğe giren renkli toplar dışarı çıkarılmaz.

6. Beyaz top bir kırmızı topa vurmada renkli toplardan birine çarparsa o sporcu 4 ceza puanı alır. Bu ceza puanı toplam puanlardan eksiltir. Ancak hatalı görüş 5-6-7 nolu toplara (mavi pembe siyah) yapıldı ise ceza puanı o topun puanı kadar olur.

7. Renkli toplara atış yapılması gerekirken önce kırmızı topa temas sağlanırsa ceza puanı yine 4'tür.

8. Beyaz top deliğe girerse 4 ceza puanı alınır. Rakip sporcu oyuna istediği yerden devam edebilecektir.

9. Eğer atış sonunda deklare edilen top girerse ve beyaz top diğer toplardan bir veya birkaçını deliklere sokarsa deklare edilmese bile geçerlidir.

10. Genellikle turnuva maçları 5 galibiyet seti üzerinden oynanır.

11. Bir sette sporcunun ulaşabileceği max. Sayı 147'dir.

12. Sayısal olarak geride kalan sporcu eğer masadaki topları sokarak aradaki farkı kapatamıyorsa defans uygular. Beyaz topu saklayarak rakibin hata yapmasını ve puan kaybetmesini sağlamak zorundadır.

13. Oyunu başında her iki sporcuda pasif (karot) oyunu seçer. Hata yaparak açık pozisyon bırakan sporcu oyun insiyatifini rakibe kaptıracaktır.

Bu oyun için özel yapım araçlar (toplara ıstakanın ve elin temas etmemesi için) kullanılabilir.

Türkiye'de bilardo

Ülkemizde bilardo masaları, 19 yüzyıl sonlarına doğru saray ve konaklarda görülmeye başladı. II. Abdülhamit döneminde Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın bir bilardo tutkunu olduğu ve onun talebesi Prens Halim'in ise usta bir oyuncu oluşu, Cumhuriyete kadar geçen sürede sahip olduğumuz tek bilgi.

Atatürk'ün fırsat buldukça bilardo oynuyor olması ise bilardo tarihimiz açısından çok önemli. Ata'nın Pembe Köşk'e ve Anadolu kulübüne devrin önde gelen bürokratları ve yabancı Devlet konukları ile giderek sık sık bilardo oynadığını biliyoruz.

Bilardo masalarının ticarethanelere girişi ise ilk defa Beyoğlu Ağa Camii Sokakta bulunan Lüksemburg Bilardo Salonu ile başlıyor. Yine İstanbul'un Ulus semtinde bulunan Kurtoğlu Bilardo Salonu da 1930 – 1935 senelerinde faaliyet gösteren en eski salonlardan biri olarak biliniyor.

Dünyada bilardo

Bilardo tarihinde 19. yüzyıl sonlarına doğru başlayan ilk örgütlenmeler ve kulüpler İngiltere ve Amerika kökenli. Ancak 3 toplu ya da deliksiz bilardodaki ilk kulüp 1891'de Stuttgart'da kuruldu. 1901 yılında bir çok kulüp yan yana gelerek Alman Amatör Bilardo Birliğini oluşturdu. Günümüzde DBU (Almanya Bilardo Federasyonu) adını alan bu kuruluş Avrupa Bilardo Konfederasyonunun (CEB) da temelini oluşturmuştur. Bilardo sporu kategorileri ayrı ayrı federasyonlar tarafından organize edilmektedir.

- UMB (Dünya Bilardo Birliği) üç toplu deliksiz bilardo,uy,
- WPBA (Dünya Pool Birliği) çok toplu delikli (Pool) bilardo disiplinlerini,
- IBSF (Uluslararası Snooker bilardo Konfederasyonu) Snooker bilardosunu,
- BWA (Dünya Bilardo Dernekleri Birliği) ise profesyonel bir yaklaşımla ve sadece 3 bant disiplini ile ilgilenmektedir.
- IOC (Uluslararası Olimpiyat Komitesi) bilardo ile uğrasan konfederasyonların tek bir çatı altında toplanmasını şart koşmuştur.

Uluslararası seviyede yapılan bilardo şampiyonları

- Avrupa Artistik Bilardo Şampiyonası
- Avrupa 3 Bant Şampiyonaları
- 3 Bant Avrupa Takımlar Kupası
- 3 Bant Dünya Kupası
- Luxor Dünya Bilardo Kupası

Ünlü bilardocular

- Florian Venom Kohler
- William Joseph Mosconi

- Semih Saygıner
- Thorbjom Blömdahl